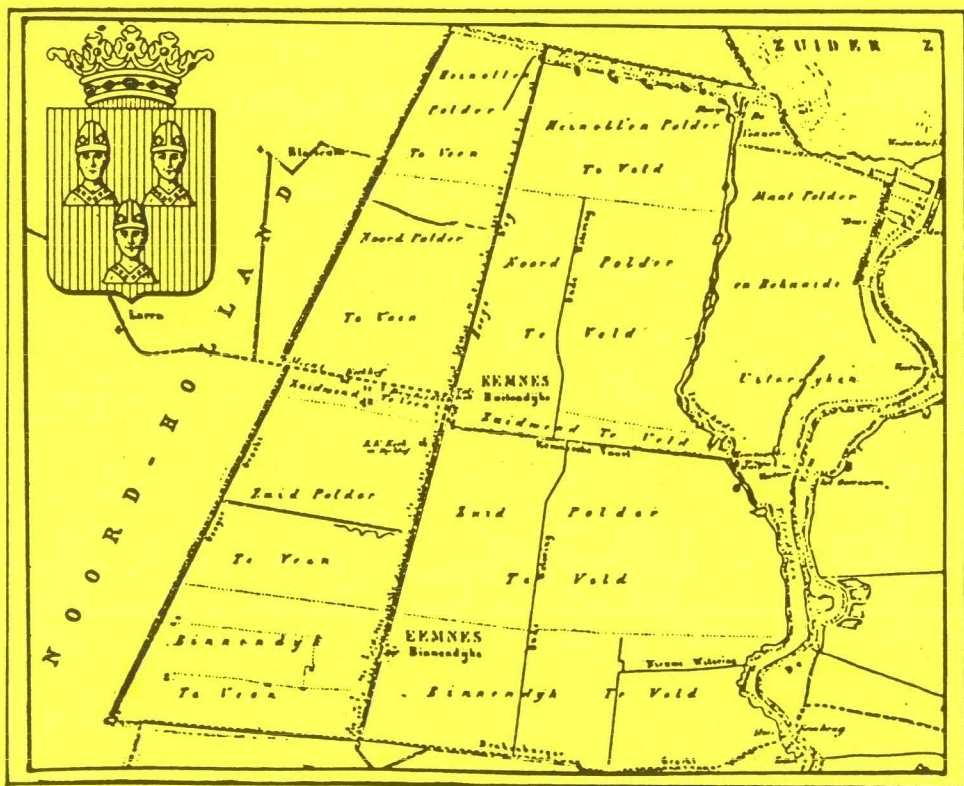

Historische Kring Eemnes

1988-4

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million (1990–1999) and the number of people in the public sector has increased by 2.5 million (1990–1999). The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy. The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a major factor in the overall growth of the UK economy.

Historische Kring Eemnes

december 1988, jaargang 10 nr. 4

Verschijnt viermaal per jaar

Bestuur:

Voorzitter:	J.de Roos-Post	Torenzicht 38
Vice-voorzitter:	H.v. Hees	Kerkstraat 15
Secretaris:	R. Schreuder	Ploeglaan 60
Penningmeester:	H.H.M. v. Roij	Hasselaarlaan 15
Leden:	B. v. Raaij	Zaadkorrel 23
	R. Ruizendaal	Laarderweg 31
	W. v. IJken	Everserf 20

kontributie H.K.E. f 15,-- per jaar
Voor leden buiten Eemnes f 2,50
porti bijbetalen

Amro-bank Eemnes nr. 45.89.86.577
Girorekening nr. 2080362

Losse nummer kwartaalboekje f 5,--.

Ledenadm. en

adreswijzigingen: B. van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39
tel. 14689

Redactie:

B. van Raaij tel. 86594
H.H.M. van Roij tel. 12531

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie en met bronvermelding.

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Inhoud:

Van de redactie	126
Van het bestuur	127
Oproep	127
Dia-avonden 1989	128
Open avond HKE	128
En onjuiste correctie	130
De Eemnesser Lindeboom	130
Eemnes gedurende de Franse tijd	134
Wie helpt?	139
Het schip 'Eemnes'	140
Schenkeningen HKE	141
Werkgroepen	141
Korte geschiedenis van het Eemnesser geslacht Van Essen	141
Van Boerderij(tje) tot 't Meest geliefde winkelkje van Eemnes (interview met de heer G. Elsinga)	153
Wie doet er mee? Wie weet er van?	158
Gevraagd:	160
Eemnes op een kaart uit 1472	160
Nieuwe aanwinsten van de bibliotheek van de HKE	168

Van de redactie

In dit laatste boekje van 1988 willen wij allen die ook weer dit jaar de copy hebben geleverd en het type- en correctiewerk hebben verzorgd heel hartelijk danken.

De redactie wenst alle lezers een voorspoedig 1989 toe.

De copy voor het eerste kwartaalboekje 1989 willen wij graag ontvangen voor 1 februari 1989.

Van het bestuur

In het laatste kwartaalboekje van dit jaar wil ik graag de gelegenheid te baat nemen al diegenen hartelijk te
126- HKE

bedanken die steeds maar weer zorgen voor een zeer leesbaar boekje met informatieve artikelen en wetenswaardigheden over de plaatselijke historie.

Zonder de spontane medewerking van auteurs, de redactie en de mensen die zorgen voor het typen, de adressering en het rondbrengen zou het kwartaalblad niet met zo'n prijzenswaardige regelmaat kunnen verschijnen. Hartelijk dank.

Op 24 oktober 1989 zal het tien jaar geleden zijn, dat de Historische Kring Eemnes werd opgericht. De vereniging heeft zich sindsdien mogen verheugen in een groeiend aantal leden, die geregeld van hun belangstelling doen blijken. Wel zouden sommige werkgroepen graag nieuwe leden willen opnemen.

Het komende lustrum-jaar krijgt natuurlijk extra aandacht. In welke vorm is nog niet zeker. Het mooiste zou zijn als wij in dat jaar een eigen ruimte ter beschikking zouden krijgen, waarin ook een OUDHEIDKAMER zou kunnen worden ingericht. Wij hebben goede hoop, dat deze wens, die niet alleen in onze kleine kring blijkt te leven, in vervulling zal gaan.

Namens het Bestuur wens ik u tenslotte Prettige Kerstdagen en een voorspoedig 1989.

J. de Roos-Post,
voorzitter.

Oproep

Het bestuur zoekt een nieuwe Penningmeester, nu onze tegenwoordige penningmeester, de heer H. van Roij heeft aangekondigd zijn functie op de eerstkomende Algemene Jaarvergadering op 31 maart 1989 te willen neerleggen na vijf jaar lang de financiën van de vereniging te hebben behartigd. Met het oog op het tienjarig bestaan staan er allerlei nieuwe activiteiten op stapel.

Als u er voor voelt deze taak op U te nemen, stelt u zich dan in verbinding met de heer H. van Roij, Hasselaarlaan 15, tel. 12531.

Dia-avonden 1989

'Feesten in Eemnes'

Wie heeft er nog foto's?

De dia-avonden van de HKE zullen in 1989 plaatsvinden op vrijdag 17 februari en donderdag 9 maart 1989. De avonden worden georganiseerd in het Hervormd Centrum. Wim Ket verzorgt de dia's en Henk van Hees hoopt met behulp van de zaal veel informatie over de dia's te geven.

Onze Historische Kring Eemnes bestaat in 1989 tien jaar! Dat leek ons een aardige aanleiding om als thema te nemen: 'Feesten in Eemnes'. Het gaat hier om allerlei soorten feesten: bruiloften en partijen maar ook

- koninginndagvieringen
- feestweken
- de vroegere Eemnesser kermis
- bejaardentochten
- jubilea van bekende Eemnessers
- 600-jarig bestaan van Eemnes

Van een aantal mensen ontvingen we al foto-tips

We kunnen er echter nog meer gebruiken!

Wanneer u foto's hebt doet u ons een groot plezier als u de foto's korte tijd aan ons zou willen uitleenen, zodat we ze op dia kunnen zetten.

Onze fotograaf Wim Ket doet dat het liefst in zijn werkkamer thuis. Als u even belt, halen we de foto's bij u op en brengen ze ook weer terug.

Kunt u ons helpen, neemt u dan s.v.p. contact op met:

Henk van Hees,
Kerkstraat 15,
3755 CK Eemnes,
tel. 02153-89849

Open avond HKE

Op donderdag 19 januari 1989 organiseert de HKE een
128- HKE

open avond voor alle leden en belangstellenden.
Deze avond wordt gehouden in de Mariaschool aan de
Jhr. C. Roëll-laan en begint om 20.00 uur. Tijdens
deze bijeenkomst kunt u kennis maken met de leden en
het werk van de verschillende werkgroepen die op dit
moment actief zijn binnen de HKE. Ook wordt u in de
gelegenheid gesteld om van gedachten te wisselen met
de leden van het bestuur van onze kring.
De op dit moment actieve werkgroepen zijn:

Genealogie
Monumenten
Recent Verleden
Klederdrachten
Bibliografie en Topografie

Een aantal van de activiteiten van deze werkgroepen
zijn ondermeer

Genealogie: Het aanleggen van registreren van een
verzameling bidprentjes van personen
met een binding met Eemnes.
Het samenstellen en publiceren van
genealogiën van Eemnesser families.

Monumenten: Het inventariseren en het in kaart
brengen van de monumenten en boerde-
rijen in Eemnes.

Recent
Verleden: Het verzamelen en documenteren van
krantenknipsels en oude foto's van
Eemnes

Klederdrachten: Het registreren en beschrijven van de
verschillende klederdrachten zoals ze
in Eemnes werden gedragen.

Bibliografie
en Topografie: Het beheren van de bibliotheek van de
HKE.

Een aantal van de producten die deze activiteiten tot
op heden opgeleverd hebben liggen op deze avond ter
inzage. Mocht u zich ook tot deze activiteiten aange-
trokken voelen dan bentu altijd welkom om u bij een van

de hier genoemde werkgroepen aan te sluiten!

Tot ziens op 19 januari in de Mariaschool!

Een onjuiste correctie

Naar aanleiding van het artikel 'Zegel/wapen gemeente Eemnes' in de derde aflevering van de 10e jaargang wil ik enkele opmerkingen plaatsen.

Allereerst de correcties op bladzijde 123, waar men van 'keel' het onjuiste woord 'geel' heeft gemaakt.

Als men enigszins met heraldiek op de hoogte is, weet men, dat met de kleur 'keel' rood bedoeld wordt. In een heraldisch woordenboek vond ik het waarom hiervan: de naam is afgeleid van het Latijnse 'gulae', een rood ge-verfd pelswerk, dat in de middeleeuwen werd gebruikt om de kleur op het schild weer te geven.

De Eemnesser kleuren zilver en rood hangen samen met de kleuren van provincie Utrecht, die deze ook in haar wapen heeft. Overigens kan men dit wapen ongekleurd menig keer zien: de grenspalen langs de Gooiergracht staan met het Utrechtse wapen naar de provincie gekeerd (met uitzondering van een paal langs de rijksweg, die ver-keerd-om is geplaatst).

Een tweede opmerking betreft het gemeentewapen van Baarn. Het artikel is van oudere datum en heeft daarom de aan-vulling nodig, dat het aldaar beschreven 'oude' wapen weer opnieuw in de plaats van het genoemde 'zonderling fantasiewapen' is teruggekeerd. (1969).

Jan Out.

Met excuses van de redactie

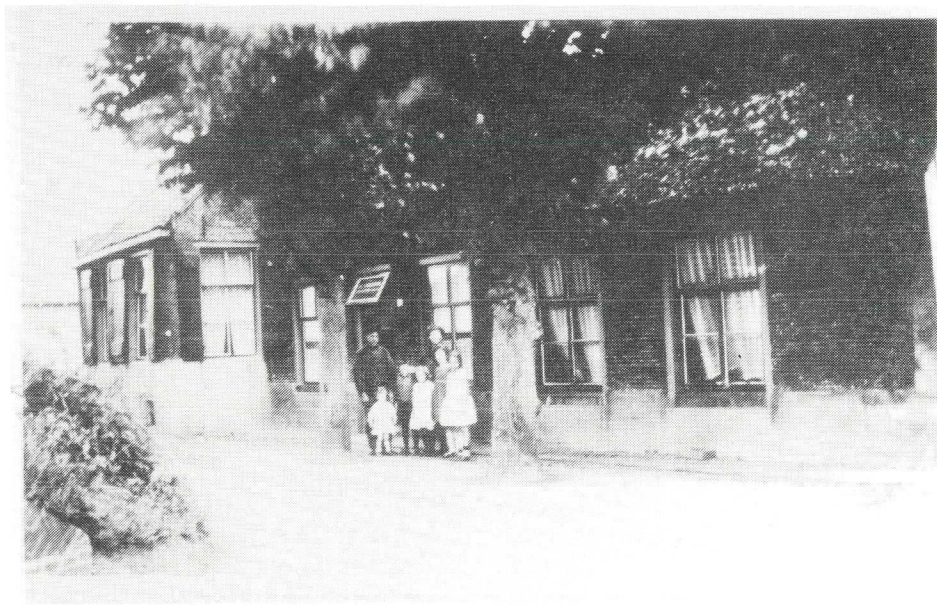
21 februari 1949

40 jaar geleden.....
sneuvelde 'De' Eemnesser Lindeboom

Kort geleden ontvingen wij aardig materiaal van oud-burgemeester Kolfschoten van Eemnes. Nadat hij lid was geworden van onze Historische Kring Eemnes, wilde hij op deze manier ook een steentje bijdragen. Heel interessant was hierbij een serie foto's (7 stuks) van het einde van de eeuwenoude lindeboom, die pal voor de tegenwoordige burgemeesterswoning gestaan heeft.

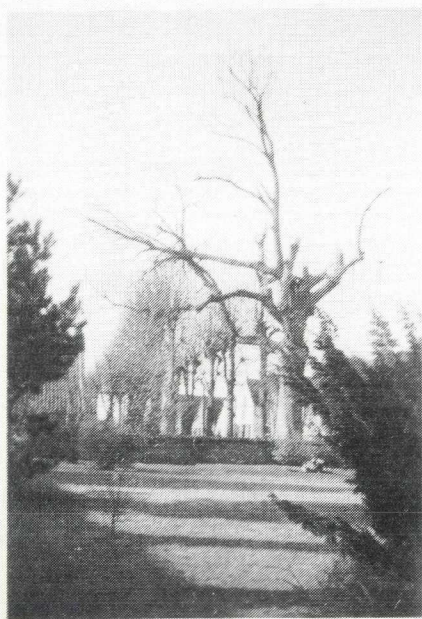
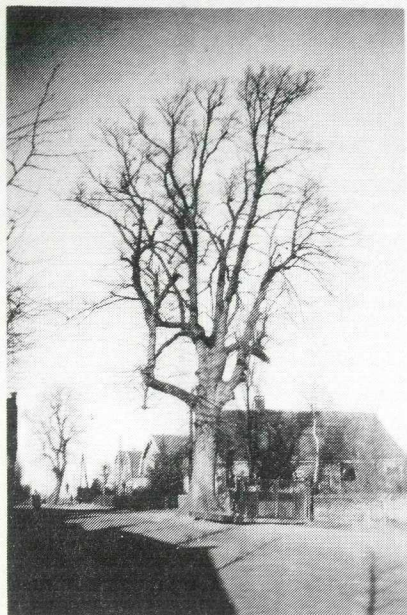
Aan de hand van een zorgvuldige aantekening ontdekten we, dat dit voorval 40 jaar geleden plaatsvond: op 21 februari 1949.

De boom moet eeuwenlang gestaan hebben voor de oude dorpskerk 'De Lindeboom'. Dit was voor Eemnes een zeer karakteristiek pand, dat helaas eind 1937 voor de sloop bestemd werd. Men heeft daarna op die plaats de nieuwe burgemeesterswoning gebouwd. De oude linde-

Voorkant dorpskerk 'De Lindeboom'

*Links de opkamer, daarvoor de dijk
Jan Ruizendaal staat met zijn gezin voor de deur van
de herberg.*

21 februari 1949 sneuvelde 'De Lindeboom'

boom die ervoor stond mocht nog even blijven leven. De lindeboom heeft al vanuit zeer oude tijden een symbolische functie. Naast het vruchtbaarheidssymbool had de boom ook een speciale functie als centraal punt in de gemeenschap men ontmoette elkaar daar, er kon gespeeld en gevrijd worden. Oude Eemnessers laten de boom soms nog tot leven komen in speciale verhalen. Bekend is de geschiedenis van de pompestarters. Misschien al bijna honderd jaar geleden! Op een nacht haalde de jeugd bij veel Eemnesser huizen de pompestarters weg. Ze werden door de lieve jeugd allemaal rond de lindeboom geplaatst. 's Morgens duurde het enige tijd voordat de watergebruikers de situatie door hadden. Daarna togen ze allemaal naar de lindeboom om hun starters weer te halen.

Burgemeester Kolfschoten vertelde dat de lindeboom in 1949 niet meer te redden was. Er is toen zelfs nog een boomchirurg bij geweest en dat was heel zeldzaam voor

die tijd. De lieve jeugd had de boom ook nog al eens misbruikt. Verschillende keren is er brand ontstaan in de boom. De jongelui waren namelijk nog wel eens met donderbussen in de weer, die dan in de boom geplaatst werden. Dit alles was natuurlijk niet bevorderlijk voor zo'n oude boom.

Nadat de reus was neergehaald, is er direct een nieuwe lindeboom geplant. Het karakteristieke beeld van de imposante boom tegenover de Kerkstraat was echter verdwenen.

Met dank aan oud-burgemeester Kolfschoten.

Henk van Hees.

Eemnes gedurende de Franse tijd.

Eenieder weet wel te vertellen dat de burgerlijke stand omstreeks 1811 werd ingevoerd. 'Allen die in Nederland nog geen vaste naam hebben moeten er binnen een jaar een aannemen', zo decreteert Keizer Napoleon op 18 augustus 1811. Vele mensen zijn bang zich geregistreerd te weten onder een vaste familienaam met leeftijd en al. De conscriptie, het krachtens dienstplicht onder de wapenen roepen, is in deze tijd voor de meeste mensen niet aantrekkelijk. De Nederlandse bevolking geloofde het dan ook allemaal wel en was niet bijster snel om zich te laten registeren met zijn al bestaande dan wel nieuw aangenomen naam waaronder hij of zij later bekend zou zijn. Op 17 mei 1813 verlengt een nieuw decreet de termijn tot 1 januari 1814. Zelfs als Nederland zijn zelfstandigheid al lang weer heeft verworven, vaardigt Koning Willem I op 8 november 1825 een Koninklijk Besluit uit waarbij nogmaals een termijn van zes maanden wordt vastgesteld voor het aannemen van een vaste familienaam. Overigens waren er omstreeks 1811 toch meerdere redenen dan alleen de conscriptie die het belangrijk genoeg maakten dat de overheid wist hoe de bevolking was samengesteld. Laten we maar eens denken aan de belasting-

heffing, kiesrecht, schoolplicht, etc.

Zoals gezegd werd in 1811 de burgerlijke stand ingesteld, daartoe werden vier registers aangelegd en wel: het register van geboorte, het register van huwelijken en echtscheidingen, het register van overlijden en het register van huwelijksaangiften en afkondigingen. Het register van geboorteen overlijden was iets geheel nieuws. De burgerlijke overheid kende het geboorteregister voordien niet, dit in tegenstelling tot de verschillende kerken waar men al wel doopboeken kende en daarin soms de geboortedatum vermeldde. Hetzelfde kan min of meer gezegd worden van het overlijden van lidmaten van de verschillende kerkgenootschappen. De ene kerk zoals de Synode der Gereformeerde Kerk bepaalde in 1574 dat de lidmaten die afstierven opgetekend zouden worden.

Ten aanzien van de registers, die met betrekking tot het huwelijk in het leven werden geroepen kan men vaststellen dat zij een voortzetting waren van wat hier ten lande reeds, zij het in een wat andere vorm, bestond. En na deze inleiding verplaatsen we ons naar

de Eemnesser burgerlijke stand om te zien of het hier-
voorstaande daarmee in overeenstemming is. Het is
inderdaad waar, alle registers van geboorten, huwelij-
ken en overlijden zijn daar vanaf 1811 aanwezig. Van
voor 1811 zijn alléén de huwelijksproclamaties (in-
schrijvingen) en de huwelijken zelf geregistreerd. Van-
af 1759 zijn ons deze gegevens bekend. Al deze regis-
traties en akten werden gebundeld tot een pak en be-
vinden zich vanaf 1924 in het provinciaal rijksarchief
te Utrecht.

In het oud archief van de gemeente Eemnes bevindt zich
aangaande dit onderwerp een interessant stuk. Het is te
vinden onder inv. nr. 64. Een register van door de
maire (burgemeester) gedane publicaties in 1811.
Het geheel is door mij letterlijk met alle fouten over-
genomen.

inv. nr. 64 1811 Register van door den maire gedane
publicaties.

22-7-1811 De maire der beide Eemnessen in werkinge
zullende brengen het houden der registers
van den burgerlijke stand volgens het wetboek Napoleon
voor zoverre in deze gemeente daaromtrent niet is voor-
zien, brengt bij dezen ter kennis van een ieder die
het aangaat, dat te beginnen met maandag den 29e dezer
maand alle dagen uitgezonderd zaterdag, zondag of feest-
dagen des voormiddag van 10 tot 12 uren provisioneel
bij den fungerende maire zullen moeten gedaan worden de
opgaven van geboorte en overlijden in deze gemeente
voorzakende ten opzichte van welke onder anderen be-
hoort in acht genomen te worden het volgende

1e De verklaringen van geboorte zullen binnen drie dagen
na de verlossing ter plaatse voormeld moeten gedaan
worden door den vader of bij gebreke van dien door de
geneesheren, heelmeeesters, vroedvrouwen of anderen
ambtenaren van gezondheid of personen welke de ver-
lossing hebben bijgewoond en wanneer de moeder buiten
hare woonplaats bevallen is door den geene bij wie
zij verlost is en dit desnoods met vertoning van 't
kind.

De akte van geboorte zal terstond in tegenwoordigheid
van twee getuigen manspersonen zijn die en de ouder -

dom van een en twintig jaren bereikt hebbende worden opgemaakt en behalve de dag, het uur en de plaats der geboorte het geslacht van het kind en de voornamen die aan het zelve zijn, afgegeven zullen worden de voornamen, namen beroep en woonplaats van vader, moeder en getuigen.

- 2e Alwie een jong geboren kind vind is gehouden hetzelfde te brengen aan den ambtenaar van den burgerlijke stand benevens de klederen en andere goederen bij het kind gevonden en te verklaren alle omstandigheden van tijd en plaats wanneer en waar dezelve gevonden is zullen dien aangaande een proces verbaal gemaakt worden.
- 3e Geene begraiving mag geschieden zonder een autorisatie (volmacht/machtiging) vrij van 't zegel en zonder kosten af te geven door den ambtenaar van den burgerlijke stand.
- 4e De akte van overlijden zal opgemaakt worden door den ambtenaar van burgerlijke stand op de verklaring van twee getuigen welke zoveel mogelijk de twee naaste

bloedverwanten of geburen zijn, of zo iemand buiten zijn woonplaats overleden mogt zijn, degeen bij wie hij is gestorven en een bloedverwant of ander persoon.

5e De akte van overlijden zal bevatten de voornamen, de naam en de ouderdom, het beroep en de woonplaats van den gestorven persoon, de voornamen en de naam van deszelfs echtgenoot, zoo de overledene gehuwd of in de weduwlijke staat gestorven is de voornamen, namen beroepen en woonplaatsen der getuigen en zoo dezen bloedverwanten zijn, derzelver graad van namangschap zullende genoemde acte ook bevatten bovendien, voor zoo ver men zulks kan te weten komen, de voornamen, namen het beroep en de woonplaats van den vader en moeder van den overledene en de plaats zijner geboorte. Voorts word nog tot geregelde uitvoering van het voorschrift der wet en voor onder 2B2 ten opzichte van gevonden kinderen vermeld, bepaald, dat een ieder, die een kind mogte vinden gehouden zal zijn, om behalven de aan hun ten nadrukkelijkste aanbevolen verplichting tot dadelijke bijstand van het kind. Hetzelve onmiddellijk en in de eerste plaats aan de adjunctmaire alhier uit te leveren, wijders zij een ieder verwittigd dat de extracten uit de registers van doop, huwelijk of begrafenis voortaan bij de maire dezer plaats kunnen bekomen worden.'

'De maire voornoemd.'

Uit het hiervoor staande kan afgeleid worden dat de invoering van de burgerlijke stand in Eemnes direct al goed werd nageleefd. Aangifte van geboorte en overlijden duurde praktisch nooit langer dan de wettelijke termijn. Bij geboorte deed de chirurgijn ook wel vroedmeester soms de aangifte. Kortweg werd dan vermeld dat de vader afwezig of in militaire dienst was.

Voor ons hedendaagse genealogen, zou men toen best wat uitvoeriger hebben kunnen vermelden waar de vader dan wel verbleef. Een familieonderzoek kan hierop vastlopen, zo ondervond ik. Getuigen waren, familieleden, buren de plaatselijke timmer- of andere ambachtslieden of wel de gemeentebode en de veldwachter waren de uitverkorenen.

Een andere opvallende zaak bij lezing van aangiften van overlijden van het begin der negentiende eeuw is dat vele aangevende familieleden niet wisten wie de grootouders, overgrootouders van de overledene waren. Men wist zelfs niet eens meer hoe ze heetten, wanneer en waar of ze gestorven waren en waar of ze begraven waren.

Wim Fecken.

Wie helpt?

Uit de jaren, dat er in de katholieke kerk onderling strijd was over de zuiverheid van de katholieke leer en menig gewoon gelovige niet wist, welke priester 'goed' was, kwam mij onlangs een brief in handen aan de pastoor van Eemnes geschreven.

De tijd van handeling: eind 17e eeuw. De oud-katholieke kerk is aan het ontstaan en Gerardus Scheerder is pastoor te Eemnes.

In Hilversum bekvechten de 'beminde gelovigen' het meest met elkaar en menig Hilversummer komt naar de Eemnesser pastoor om hem om advies te vragen.

De later door Rome ontslagen Apostolisch Vicaris, Petrus Codde, krijgt van Scheerder een brief over deze kwestie. Het antwoord hierop vond ik in het Rijksarchief te Utrecht, in het archief van de Oud-Bisschoppelijke Clergie (no.672). Datum: 8 februari 1691. Aangezien ik geen latinist ben, laat ik deze brief hier in zijn geheel volgen. Wellicht hebben wij binnen onze kring mensen, die een vlekkeloze vertaling kunnen leveren.

'Dnō Ger. Scherer in Eemenes.

Revde Dnē,

Cum Libellus, qui nuperrimē prodiit sub hoc titulo 'Uyterste Nederlag van Menheer Smit breeder bevestigd', et qui hominum malevolorum operā in vulgus spargitur, varia per Te scripta ac ā Te dicta asserat, qua calumniis praefatio Dnō Smit afflictis non parum lovendis subseruire possent; exigo ā Te viqore illius observantiae,

quam in rebus hujusmodi mihi debes, ut DD. Cats, Staekenburg et Velthuysen Te super illis nomine meo interrogantibus respondeas. Rogo Deum ut omnipotenti gratiā suā Te illumines, et maneo ad officia paratus
Petrus Ar. Seb. V. A.'

De Eemnesser pastoor is datzelfde jaar overleden, nadat de Aartspriester van Gooiland, M.H. Cats, die genoemde 'meneer Smit', de pastoor van Hilversum steunde, tot tweemaal toe geweigerd had om de pastoor de laatste sacramenten toe te dienen!

Jan Out.

Het schip 'Eemnes'

In nr. 2 van de lopende jaargang van het HKE- kwartaalblad werd melding gemaakt van het bestaan van een schip met de naam 'EEMNES'.

Het onderzoek is nog niet afgerond, maar ik wil u in het kort informeren over wat we tot nu toe over dit schip gevonden hebben.

Het m.s. 'EEMNES' is een in 1981 gebouwd containerschip van 3937 gross-ton. Eigenaar is de 'Norske Rederi A/S Kristian Jebsens' te Bergen in Noorwegen.

Toen het schip in 1981 van stapel liep kreeg het de naam 'RAKNES' met de internationale roepletters LJZB. Enige jaren geleden is het onder nederlandse vlag gaan varen en kreeg het de naam 'EEMNES', roepletters PDVR.

Momenteel ligt bij de rederij in Noorwegen een verzoek om meer informatie en fotomateriaal. Mocht hierop gereageerd worden, dan laten we u dat in een volgend nummer weten.

Werkgroep Recent Verleden
Jaap van der Woude.

Schenkeningen aan HKE:

We ontvingen bidprentjes van:

De heer J. v.d. Hoven, Raadhuislaan 7, Eemnes.

Daarvoor onze hartelijke dank!

Werkgroepen

Monumenten	J. de Roos,	Torenzicht 38	86303
Biblio/topografie	W. v. IJken	Everserf 20	89367
Genealogie	H. v. Hees	Kerkstraat 15	89849
Recent verleden	H. v. Hees	Kerkstraat 15	89849
Klederdracht	L. Lankreijer	Aartseveen 94	89198
Eem-en Gooiland			

Korte geschiedenis van het Eemnesser geslacht Van Essen

Ongeveer 275 jaar geleden vestigde de eerste Van Essen zich in Eemnes. Hij was een telg van een oorspronkelijk Nederlands Hervormde familie uit De Vuursche. De naam van de oudste voorvader, die we hebben teruggevonden brengt ons naar dit mooie dorp. Het betreft:

I Gijsbert Hendricksz van Essen
 geboren ca. 1660
 trouwt De Vuursche 16-12-1688 300 jaar ge-
 leden
 Aeltje Egberts (Tentusscher)

Gijsbert was knecht bij de heer van Drakesteijn en zijn Aeltje was daar de meid (zie Eemlandse klappers, nr 11 p. 75, doop Hendrick 21-09-1688)

De familie van Aeltje was afkomstig uit Diepenheim. Je zou je kunnen afvragen of deze familie was meegekomen

met een nieuwe heer van Drakesteijn uit die omgeving. Het kasteel wisselde in die tijd nog al geregeld van eigenaar.

Van Gijsbert en Aeltje zijn in De Vuursche 8 kinderen gedoopt, 6 zoons en 2 dochters.

Zoon Hendrik (geboren 1691) trok in het begin van de 18e eeuw naar Eemnes. In 1716 trouwde hij met een Eemnesser vrouw Annetje Jans Rosendaal. Hendrik was boer en woonde met zijn gezin lange tijd op Meentweg 31. Hij moet in de gemeenschap van Eemnes verschillende functies bekleed hebben.

De één na jongste zoon van Gijsbert en Aeltje was:

II Jan Gijsbertsz van Essen
 gedoopt De Vuursche (Herv.) 19-03-1702
 overleden
 trouwt De Vuursche 10-05-1733
 Kuinera Jans van Schaik
 gedoopt De Vuursche 06-10-1709

Jan werd hospes (herbergier) op De Vuursche. Hij en zijn vrouw kregen daar 5 kinderen: 3 zoons en 2 dochters.

Drie van deze kinderen trokken naar Eemnes:

- Geertje (1738-1823) Ze huwde in 1762 in Eemnes met Gijsbert Blom. In 1776 hertrouwde ze met Gerrit van Bommel. Dit paar woonde op Meentweg 83.
- de zoons Gijsbert en Goossen, (IIIA en IIIB).

III A Gijsbert Janse van Essen
 gedoopt De Vuursche (Herv.) 18-07-1734
 begraven Eemnes Buiten 06-10-1808
trouwt I Eemnes Binnen 09-05-1762
 Geertje Rijmers Sweeren
 van de Eemsendijk (1744)
 trouwt II Eemnes Binnen 14-02-1779
 Jannetje Aartsen de Bruijn
 van Neerlangbroek

Het eerste huwelijk van Gijsbert werd te Eemnes op dezelfde dag gesloten als dat van zijn zus Geertje (met Gijsbert Blom). Gijsbert was veehouder. Hij woonde met zijn gezin van 1762 tot 1775 in Bunschoten. Van 1776 tot 1783 verbleef hij in De Vuursche en vanaf 1784 in Eemnes (Wakkerendijk 104). Uit zijn eerste huwelijk

Boerderij Wakkerendijk 88 van + 1810 tot 1935 bewoond door leden van de familie Van Essen

kreeg hij één zoon en twee dochters. Uit het tweede huwelijk werden vijf zoons en vier dochters geboren.

- Zoon Jan (1763-1826) werd boer en woonde op Meentweg 31 en Wakkerendijk 1. Hij werd de vader van Elbertje van Essen, die getrouwd was met Gijsbert Blom (Gies van de Tol).
- Zoons Aart (1780-1850) en Gerrit (1784-1843) bleven ongehuwd. Ze woonden in bij hun zus Aaltje, getrouwd met Arijaan Blom op de boerderij Wakkerendijk 112.
- Zoon Gosen van Essen (1782-1837)
trouwde I Eemnes 1822
Maria Beerschoten
II Eemnes 1825
Trijntje de Rooij

Hij ging bij zijn tweede vrouw inwonen op Wakkerendijk 15. Hun zoon Tijmen (1833-1896) was schippersknecht.

- Zoon Wulfert van Essen (1786-1842)
 trouwde Eemnes 1826
 Geertje van Veldhuizen

Ze woonden op Wakkerendijk 104. Hun dochter Grietje trouwde met de molenaar Willem Pas.

De tweede zoon van Jan Gijsberts van Essen en Kuinera van Schaik die naar Eemnes trok was:

III B Goosen Jans van Essen
 gedoopt De Vuursche 24-03-1743
 overleden vóór 1774
 trouwt Eemnes 01-01-1769
 Aaltje Teunisz de Ruijg (1745-1834)

Goosen is maar ongeveer 30 jaar oud geworden. Vandaar dat er over hem weinig bekend is. Uit zijn huwelijk met Aaltje de Ruijg werd slechts één kind geboren, een zoon Jan, die in 1769 in Binnendijk gedoopt is. Weduwe Aaltje hertrouwde in 1774 met Tijmen Blom. Dit paar woonde op Meentweg 79. Ze kregen vier zoons en twee dochters. De enige zoon van Goosen van Essen en Aaltje de Ruijg was:

*Lammert van Essen (1852-1930)
boer op Meentweg 51*

v.l.n.r. Jannigje van Essen-van Woudenberg (1858-1934), Jannetje van Essen (geb. 1923), Bart van Essen (1899-1987), Jannigje van Essen-Steenkamer en Cornelis van Essen (geb. 1924)

IV Jan Gozen van Essen
 gedoopt Eemnes-Binnen (Herv.) 11-06-1769
 overleden Eemnes 22-01-1840
 trouwt Eemnes 16-10-1791
 Jannetje Grootveld (1770-1849)

Jannetje was een dochter van Bart Grootveld, die boer was op Wolfsstede (Wakkerendijk 88). Nadat Jan van Essen en zijn vrouw eerste enige tijd op Meentweg 45 geboerd hadden, namen ze de boerderij Wakkerendijk 88 in het begin van de 19e eeuw over van de ouders van Jannetje. Meer dan een eeuw zou de familie Van Essen op deze boerderij blijven wonen.

De oudste zoon van Jan Gozen en Jannetje Grootveld was:

V A Gosen van Essen
 gedoopt Eemnes (Herv.) 10-03-1793
 overleden Eemnes 25-02-1850
 trouwt Eemnes 03-04-1824
 Cuiniera van Rijn (1803-1831)

Gosen was landbouwer en woonde met zijn gezin op Meentweg 77. Het echtpaar had een dochter Willempje (1825-1879) die trouwde met Brand Blom.

HET GESLACHT VAN ESSEN IN EEMNES

Gijsbert Hendricksz
(ca.1660-)
De Vuursche

Hendrik van Essen x Annetje Jans Roosendaal
(1691-)
Meentweg 31

Gijsbert van Essen x (1)Geertje Rijmers Sweeren (1734-1808) Geertje van Essen x (2)Jannetje Aartsen de Bruin (1738-1823)
1762-1775 Bunschoten
1776-1783 De Vuursche
1784-1808 Eemnes
Wakkerendijk 104

(1)	(1)	(2)	(2)
Jan van Essen (1763-1826) Wakkerendijk 1	Willempje van Essen (1766-1823)	Gosen van Essen (1782-1837) Wakkerendijk 15	Wulfert van Essen (1786-1842) Wakkerendijk 1
x Gerritje Pas	x Gerrit van Rijn	x (1) Maria Beerschoten (2) Trijntje De Rooij	x Geertje van Veldhuizen
Geertje van Essen	Elbertje van Essen	Tijmen van Essen (1833-1896)	Gijsbert van Essen (1831-)
x Cornelius Snel	x Gijsbert Blom	x Cornelia Schouw	x Marritje de Bruin
	Cuiniera van Rijn		Grietje van Essen (1834-)
			Wille de mo

Jannetje van Essen (1840-1880) ongetrouwd	Cornelia van Essen (1844-1925) x Hermanus Meijer	Marritje van Essen (1847-1925) x Hendrik Donkelaar	Jan-Gozen (1850-1925) Wakkerendi ongetrouwd
---	---	---	--

h Essen x Aeltje Egberts

h van Essen x Kuinera Jans van Schaik

702-)
vuursche

0 Gijsbert Blom Goossen van Essen x Aaltje Teunisz de Ruig

Gerrit van Bommel (1743-+/-1774) Meentweg 79

x
Tijmen Blom

Jan van Essen x Jannetje Grootveld
(1769-1840)

Meentweg 45

Wakkerendijk 88

Arijaan Gijsbert
Blom Blom
x x
Aaltje Elbertje
van van
Essen Essen

(2) (2)
Aaltje van Essen Neeltje van Essen
(1789-1859) (1793-)
Wakkerendijk 112
x x
Arijaan Blom Jan Rebel

Gozen van Essen Bart van Essen
(1793-1850) (1804-1877)
Meentweg 77 Wakkerendijk 88
x x
Cuinera Jannigje
van Rijn van Woudenbergh

h Essen Lammert van Essen Maria van Essen Kuiniera van Essen
(1852-1930) (1855-1927) (1858-1935)
88 Meentweg 51 ongehuwd ongehuwd

x
Jannigje van Woudenbergh

Bart van Essen x Jannigje Steenkamer
(1899-1987) Meentweg 51

V B

Bart van Essen
gedoopt Eemnes (Herv.) 18-01-1804
overleden Eemnes 12-02-1877
trouwt Eemnes 30-09-1837
Jannigje van Woudenberg
geboren Driebergen 31-05-1818
overleden Eemnes 07-12-1903

Bart van Essen werd landbouwer op de boerderij van zijn ouders, Wakkerendijk 88. Hij en zijn vrouw kregen negen kinderen: 6 dochters en 3 zoons. Dochter Cornelia (1844-1925) trouwde in 1877 met Hermanus Meijer. Dochter Marritje (1847-1925) trouwde in 1872 met Hendrik Donkelaar. De dochters Jannetje, Maria en Kuiniera werden volwassen maar bleven ongehuwd.

Bart van Essen kocht op een veiling in het logement 'Den vergulden wagen' van Wouter Hamdorff te Laren in 1865 de

*Dit is hoogst waarschijnlijk Jannigje van Woudenberg
(1858-1934) gehuwd met Lammert van Essen (1852-1930)*

Amers den 27 December 1857

De werksecciden
duiden het bestaan
of de werking van
personen of zaken
aan Die met tra-
^{taaien}nen zullen met
geveich maaijen
Cornelia Van Essen

Bladzijde uit het schrijfschrift van Cornelia van
Essen (1844-1925), later getrouwd met Hermanus
Meijer. Deze bladzijde is geschreven op 27 decem-
ber 1857

Dit is hoogst waarschijnlijk: Bart van Essen (1804-1877) die boer was op Wakkerendijk 88

boerderij Meentweg 51. Hij kocht het huis van de familie Backer. Jhr. Mr. Cornelis Backer, commissaris des Konings in de provincie Overijssel was vele jaren lang eigenaar geweest. Bart ging er niet wonen. Hij verhuurde de boerderij.

Twee zoons van Bart en Jannetje werden volwassen:

VIA Jan Gosen van Essen
 geboren Eemnes 25-03-1850
 overleden Eemnes 02-09-1925

Jan Gosen was landbouwer en woonde zijn leven lang op de boerderij Wakkerendijk 88. Hij bleef ongehuwd. Jarenlang heeft hij zich dienstbaar gemaakt voor de Hervormde Gemeente van Eemnes-Buiten.

VI B

Lammert van Essen
 geboren Eemnes 11-12-1852
 overleden Eemnes 20-04-1930
 trouwt Eemnes 12-11-1895
 Jannigje van Woudenberg
 geboren Eemnes 11-07-1858
 overleden Eemnes 03-11-1934

Lammert en Jannigje waren elkaars buren op de Wakkerendijk. Bij hun huwelijk kregen zij de boerderij Meentweg 51. Voor deze gelegenheid werd de oude boerderij afgebroken en een nieuwe boerderij werd in 1895 meer naar de straat toe gebouwd. In 1922 werden daar nog een woonkamer en keuken bij aangebouwd.

Lammert was landbouwer. Hij en zijn vrouw kregen één zoon:

VII

Bart van Essen
 geboren Eemnes 03-10-1899
 overleden Eemnes 14-10-1987
 trouwt
 Jannigje Steenkamer
 uit Baarn

Bart was landbouwer en bleef op de boerderij van zijn ouders wonen op Meentweg 51. Naast het boerenbedrijf had hij belangstelling voor veel andere zaken. Zo was hij vele jaren lid van het Kiescollege van de Hervormde Kerk van Eemnes-Buiten. Van 1947 tot 1975 was hij Kerkvoogd van deze kerk. Van 1946 tot 1952 was hij hoofdingeland van het Waterschap en van 1952 tot 1964 Heemraad van het Waterschap. Jarenlang zat hij in het bestuur van de C.B.T.B. en daarnaast was hij nog penningmeester van verschillende instanties. (o.a. van 1926 tot 1931 voor de school met den Bijbel)

Bart en zijn vrouw Jannigje Steenkamer kregen vijf kinderen: drie zoons: Cornelis, Lammert en Gerrit en twee dochters: Jannigje en Bartha.

Zoon Lammert (geboren 1926) getrouwd met K. Boshuis bleef op de ouderlijke boerderij wonen tot op de dag van vandaag.

Tot zover een overzicht van 300 jaar familie Van Essen. We weten dat het niet compleet is en daarom houden we

152- HKE

v.l.n.r. Bart van Essen (1899-1987), Lammert van Essen
(geb. 1926) Jannetje van Essen (geb. 1923)
zittend: Bertha van Essen (geb. 1932)
Gerrit van Essen (geb. 1929), Jannigje van Essen-
Steenkamer, Cornelis van Essen (geb. 1924)
Deze foto is achter de boerderij Meentweg 51 gemaakt
rond 1940

ons aanbevolen voor op- en aanmerkingen. Onze dank gaat
uit naar de heer Lammert van Essen, die ons met materi-
aal en oude foto's heeft geholpen.

Bertie van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39,
Eemnes, tel. 14689

Henk van Hees
Kerkstraat 15,
Eemnes, tel. 89849

Na een interview met de heer G. Elsinga, Molenweg 8,
Eemnes, ontstond onderstaand artikel.

Van boerderij(tje) tot 't meest geliefde win- keltje van Eemnes

Wat een ramp! In 1883 werd bij alle koeien van Gijs Blom
mond- en klauwzeer geconstateerd, zodat alle 14 beesten
afgemaakt moesten worden.

Maria Ridder, grootmoeder Blom, had gelukkig een zake-
lijke instelling en zei: 'niet bij de pakken neerzitten
Gijs, we gaan ballen maken, zwarte balletjes.' En de
daad bij het woord voegend begon ze inderdaad koffieballetjes te maken, waarmee grootvader met recht de boer
op ging.

Het was in die tijd bij de boeren namelijk de gewoonte
om in plaats van suiker zo'n lekkernij in de mond te ne-
men. Je liet dan de koffie over het balletje gaan, zo-
dat je een heerlijke smaak in de mond kreeg.

Molenweg 8, de woning van de familie Elsinga. De deur was de ingang van het bekende winkeltje.

Eén zo'n exemplaar was zelfs genoeg voor 2 kopjes! Zo trok grootvader Blom dus elke ochtend te voet de pol-
ders door, om in Eemdijk de balletjes aan de 'boer' te
brengen en dat sloeg in! Weldra had hij zijn eigen bal-
lenwijk.

Totdat ze op zekere dag in Eemdijk vroegen : 'zeg makker,
waarom verkoop je ook geen suker , zeep en koffiestroop,
wat zou dat makkelijk zijn.'

Thuisgekomen werd het met z'n vrouw besproken en ja hoor
ze was enthousiast.

Alles werd ingekocht en al spoedig liepen de zaken prima.
Zo goed zelfs, dat de wijk uitgebreid werd tot Bunscho-
ten en Spakenburg. Er kon nu ook een hondekar worden aan-
geschaf, kort daarna gevolgd door een huifkar.
Zo ontstond dus het kruidenierswinkeltje.

Nu had Lammert, de zoon van Gijs in dienst Anne Elsinga
uit Kommerzijl (Gr) ontmoet. Ze werden dikke vrienden,
Anne ging nogal eens met Lammert mee naar huis, ontmoet-

te daar Wim (Willemien) Blom, zuster van Lammert en werd tot over z'n oren verliefd op haar!

Toen Lammert het winkeltje van zijn vader overnam kwam Anne bij hem in de zaak. Er veranderde heel veel in deze periode. Lammert had de wijk Baarn, Eemdijk, Bunschoten, Spakenburg, Anne breidde de zaak uit naar Laren, Blaricum en de Gooise kant van Eemnes. Later kregen ze er nog een winkeltje bij op de Streefoordlaan, nummer 17, maar dat werd meer gebruikt als opslagplaats, de zaak bleef van beiden.

Grappig is ook te vermelden, dat er in die tijd al gepingeld werd. De boeren wilden zoveel mogelijk geld voor hun eieren zien te krijgen, betaalden daarom niet met ping ping, doch met eieren, zodat Anne en Lammert met recht eieren voor hun geld kozen. Deden ze dit niet, dan hoefden ze niet meer terug te komen! 's Zaterdag ging Anne dan met de auto (hij had intussen een Ford kunnen aanschaffen) naar Hilversum om daar de eieren aan de banketbakkers te verkopen.

Ze zeggen wel eens, die goeie oude tijd, maar 't was wel ploeteren. Vijftien uur per dag werken, geen vakanties, geen geld in de beurs, doch bergen eieren die je dus maar weer aan de banketbakkers moest zien te slijten. 't Werk was tevens hun hobby, daarom deden ze het toch met enorm veel plezier.

Op dertienjarige leeftijd kwamen de zoons Jan en Gijs Elsinga, zo van de schoolbanken, de zaak versterken. Ze kregen eenmandfiets en gingen pionieren. Om meer klanten te werven zorgden ze dan voor een leuke aanbidding bijvoorbeeld:

- 1 pond zachte zeep voor f 0,25
- 1 pond prachtige koffiebonen voor f 0,25
- 1 kilo rijst voor f 0,25
- 10 eieren voor f 0,25.

'Met de zenuwen in je keel belde je dan als jochie in korte broek bij zo'n villa aan, maar 't ging prima,' aldus Gijs. 't Leuke was ook, dat er een vertrouwensrelatie ontstond met de klanten, je deelde lief en leed. Ze waren de hele dag op pad, kwamen om 18 uur thuis, gingen vlug een hapje eten, om daarna weer op 't fietsje naar Hilversum te gaan, waar ze een middenstandsoplei-

ding volgden. Thuisgekomen om $\pm$ 22 uur werd er nog snel een bord haveremout naar binnen gewerkt en doken daarna vlug in bed.

Vakantie was er dus niet bij. Gijs heeft het één keer geprobeerd, maar na drie dagen lag er al zoveel werk op hem te wachten, dat hij dat maar nooit meer heeft gedaan.

't Is natuurlijk waar, je was niet alleen kruidenier, doch tevens inkoper, verkoper, boekhouder organisator en had de zorg voor de verpakking.

Gedurende de oorlog was er niet veel, alles was op de bon. Dat was een heel werk, 's avonds al die bonnen tellen. Daar ging je dan mee naar 't distributiekantoor in Baarn, kreeg daarvoor coupons, waarmee je weer naar de grossier moest gaan. Maar ja, de Duitsers gaven wel bonnen uit, maar de artikelen ontbraken, zodat er mensen waren die mopperden op de gebroeders, terwijl zij er niets aan konden doen dat er niet genoeg kruideniers-artikelen waren.

Het uitdelen van het Zweedse wittebrood was een feest. 's Morgens vroeg stonden de mensen al in de rij om hun portie te bemachtigen.

In 1964 mochten ze ook drogisterijartikelen gaan verkopen, en het hiervoor benodigde diploma werd behaald door Jan. Ze verkochten van alles, neusdruppels, pijnstillers tot pillen om te poepen en snoepjes om te snoepen toe. Op een dag kwam er een leuk boerenjochie binnen, petje schuin op z'n bol en zei: 'ik moet een tube zalf hebben', maar wat voor zalf wist hij niet en hij had ook geen briefje bij zich. Gijs dacht, laat ik hem maar een briefje meegeven. Broer Jan echter vroeg onverwachts: 'is 't voor je vader of je moeder?'

'Voor m'n vader en hij stopt het altijd in z'n kont.' Dat was duidelijk, 't moest dus aambeienzalf zijn.

Veel plezier hebben ze aan de kinderen, de zogenaamde snoepkinderen beleefd. De kinderen op hun beurt waren gek op 't winkeltje, waar ze bijvoorbeeld rustig 5 minuten mochten zoeken naar de mooiste kleur lollie van 5 cent.

Ze vonden het zo erg dat 't winkeltje zou verdwijnen dat ze naar 't gemeentehuis wilden gaan om te vragen of het nog een jaar open mocht blijven!

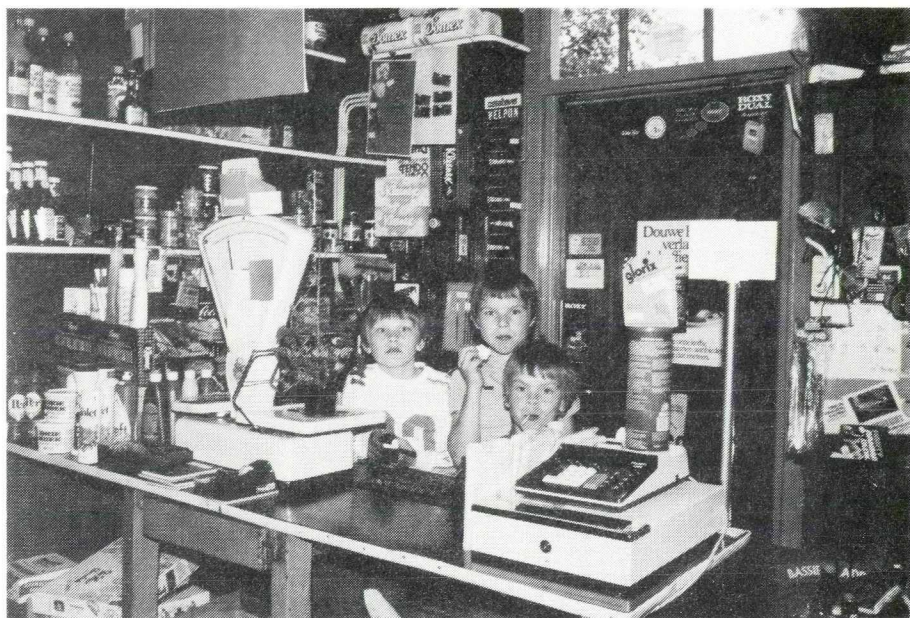

foto van 't winkeltje

Eén van de laatste dagen kwamen er nog een paar kinderen een plantje brengen. Gijs vroeg: 'Mocht dat wel van je moeder?'

'Ja hoor, we hebben het uit onze eigen spaarpot betaald en 't kostte twee gulden.'

'Prachtig.'

Ook als hij vertelt over de twee kinderen die een ons besneden kaas kwamen kopen stralen Gijs zijn ogen nog. Ja 't was een mooie tijd, maar het was ook fijn om na precies honderd jaar 't winkeltje te sluiten en de vrije tijd geheel te kunnen besteden aan de vele hobby's die ze beiden hebben.

Jan is dol op lezen en vreemde talen.

Gijs is een klusser kookt graag, tuiniert en is verwoed amateurfotograaf. Denk maar eens aan de prachtige ansichtkaarten van Eemnes, door hem gemaakt.

't Was en is nog steeds een fantastisch stel mensen en nog altijd graag gezien in Eemnes en omgeving.

Henriëtte Liscaljet.

Wie doet er mee?

Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen.

Leo Lamers, Ruiterskamp 42, Eemnes, tel. 89763

is bezig met:

- alles wat te maken heeft met paviljoen 'Larenberg' te Laren NH

Wim Fecken, Julianaweg 26, Kortenhoef, tel. 035-60226

is bezig met:

- Eemnes in de Franse tijd (+ 1800-1815)

Henk van Hees, Kerkstraat 15, Eemnes, tel. 89849

is bezig met:

- de geschiedenis van het amateurtoneel in Eemnes

Jaap v.d. Woude, Jonneveen 25, Eemnes, tel. 13701

is bezig met:

- de geschiedenis van de RABO-bank in Eemnes. Gevraagd o.a. foto's, knipsels uit kranten en ander RABO-materiaal.

Wiebe van IJken, Everserf 20, Eemnes, tel. 89367

is bezig met:

- uitwerking van het armenboek van de gemeente Eemnes (1637-1768)

Koen Suijk, Jr. Groot Barlaken 76, 1851 GD Heiloo, tel. 072-331665

is bezig met:

- de familie Suijk in Eemnes

Harry v.d. Voort, Wandelpad 62, 1211 GP Hilversum tel. 035-47609

is bezig met:

- de familie Groen in Eemnes.

Speciaal gevraagd: informatie en materiaal (b.v. te-158- HKE

keningen) van woningen in Eemnes die gebouwd zouden zijn door Bertus Groen.

Wiebe van IJken, Everserf 20, Eemnes, tel. 89367
is bezig met:

- de familie Van IJken in Eemnes
-

Livia Lankreijer, Aartseveen 94, Eemnes, tel. 89198
is bezig met:

- klederdrachten van Eemnes en omgeving.

Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd?

We hebben heel mooie inventarisatieformulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dat kan met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.

Wie helpt?

Wiebe van IJken, tel. 89367

Bertie van Wijk, tel. 14689

Henk van Hees, tel. 89849

zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wannner u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw oude bidprentjes.
-

Bep (G.L.) de Boer, Ericaweg 58, Laren NH, tel. 15732
is bezig met:

- de zouaven tussen Vecht en Eem, Dus uit de plaatsen Baarn, Blaricum, Bussum, Eemnes, Hilversum, Laren, Loosdrecht, Naarden, Nederhorst den Berg, Soest en Weesp.

Gevraagd: verhalen over deze zouaven, fotomateriaal om na te maken, bidprentjes, brieven, dagboeken etc. Alles wordt te leen gevraagd om het te kopieëren.

Leo Lamers, Ruiterskamp 42, Eemnes, tel. 89763
is bezig met:

- veldwachters en politie-agenten van Eemnes.

Gevraagd : namen en verhalen over het werk van deze mensen.

Gevraagd:

Mensen die van foto's of interviews houden

De werkgroep Recent Verleden binnen onze Historische Kring is een werkgroep die zich bezighoudt met de Eemnesser geschiedenis van de laatste 50 jaar.

Dit gebeurt onder andere door het uitzoeken van foto's en dia's. Daarnaast worden ook interviews met oudere Eemnessers afgenomen.

Door verhuizing en drukke werkzaamheden verloor deze werkgroep in de afgelopen periode twee van haar leden. Daarom zoeken we nu aanvulling.

Belangstellenden hoeven niet deskundig te zijn. Ook kan men zelf aangeven wat men leuk vindt om te doen en hoeveel tijd men er in wil steken.

Iedereen die interesse heeft en er meer van wil weten, kan contact opnemen met:

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes

Eemnes op een kaart uit 1472

In het algemeen rijksarchief in Den Haag worden in een archiefdossier uit de jaren 1525-1527 de verslagen bewaard, die Pieter Aelmanszoon, secretaris van Naarden, gemaakt heeft van zijn onderzoek naar de grenzen van Gooiland.

Dit onderzoek houdt verband met een al jaren slepend geschil tussen de Bisschoppen van Utrecht en de graven van Holland, over de Hollandse aanspraken op het grensgebied tussen Gooi en Sticht. Het ging hierbij ondermeer om het eigendoms- en gebruiksrecht van de veengronden tussen Baarn en Eemnes aan de Stichtse zijde en Laren en Hilversum aan de Hollandse zijde.

In dit dossier is een verslag opgenomen uit de periode 13 januari t/m 21 juli 1472, waarin de onderhandelingen tussen de beide partijen over dit grensgeschil worden

beschreven. Op de achterzijde van dit verslag is de hierbij afgebeelde kaart getekend die vermoedelijk dateert tussen april en juni 1472.

Op 28 september 1471 waren de onderhandelingen in een dusdanig stadium gekomen dat Hertog Karel van Bourgondië in zijn hoedanigheid als Graaf van Holland en David van Bourgondië als Bisschop van Utrecht overeengekomen waren dat zij hun geschil zouden onderwerpen aan een uitspraak van de Grote Raad te Mechelen en vier door de Bisschop te benoemen gemachtigden. De Grote Raad van Mechelen was op dat moment het hoogste rechtscollege in de Nederlanden onder Karel de Stoute. (1467-1477) Omdat het Sticht als kerkelijk gebied niet direct onder de invloed van Karel de Stoute verkeerde, werden zij door vier gemachtigden vertegenwoordigd.

Als aanvulling op het verslag geeft de manuscriptkaart een schematische weergave van de grenzen zoals zij door de beide partijen werden gezien. Uit een aantekening uit het statenarchief van Utrecht van 10 juni 1472 blijkt dat er tijdens de periode waarin de onderhandelingen plaatsvonden een compromis was gesloten over de grensscheiding. Maar op de manuscript-kaart is te zien dat de visie van de beide partijen over het verloop van de grens nogal verschilde en er op dat moment nog geen duidelijke uitspraak is geweest.

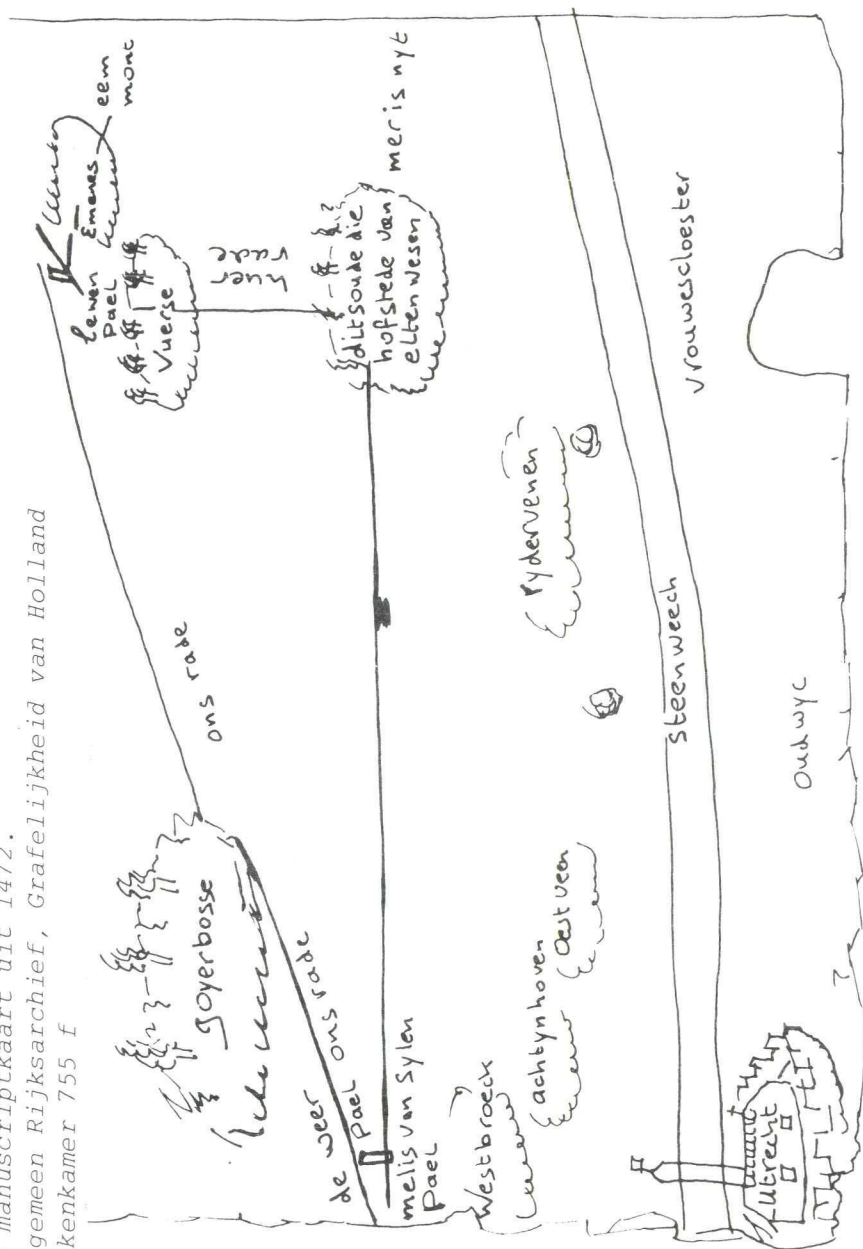
Kijken we naar de kaart, dan zien we deze twee verschillende aanduidingen over het verloop van de grens, een volgens de Stichtse visie (ons rade) en een volgens de Hollandse visie. (huer rade)

Door de beide partijen wordt als begin van de grens de mond van de Eem aangehouden en loopt vandaar in een rechte lijn westwaarts tot aan de Leeuwenpaal.

Deze grenslijn kon toen nog worden getrokken omdat Eemnes in die tijd zich verder in de richting van de Zuiderzee uitstreckte dan op dit moment het geval is. Door afslag van grond zijn er in de loop van de eeuwen hele stukken land van de Maatpolder in de Zuiderzee verdwenen.

De eerste plaatsbepaling van de Leeuwenpaal dateert van een overeenkomst tussen Hertog Willem V en Bisschop Jan van Arkel en de stad Utrecht. Zij hebben op 15 mei 1351 dit punt van de grens vastgesteld en op deze plaats een

De manuscriptkaart uit 1472.
 Algemeen Rijksarchief, Grafelijkheid van Holland
 rekenkamer 755 f

paal laten slaan. Deze paal is de Leeuwenpaal genoemd, naar de hierop aangebrachte Hollandse Leeuw. Doordat de Leeuwenpaal in de loop van de eeuwen nogal eens van plaats verschoven is (meestal door, en in het voordeel van, de inwoners van Eemnes) is de juiste plaats nog meerdere malen de aanleiding tot vele hierna volgende geschillen geweest.

Een nadere aanduiding van de plaats van de Leeuwenpaal rond 1472 kunnen we afleiden uit een getuigenverklaring van 5 november 1502. Er is op dit moment nog steeds geen zekerheid over het verloop van de grens en Louwer Heynricxzoen, burgemeester van Huizen, oud 61 jaar, wordt als getuige gehoord.

'Seyt voirt dieselve Louwer, alse dat die achte ackeren, het saetlandt an die Hollantsche zijde, te weten an die westzijde van Emenesse voirs(eyd), even lanck behoeren te zijne van tnoorteynde off als van Leuwenpaell ende die mont van der Eeme, dair die beghinnen totten zuyt-eynde van Emenesse toe, zonder deen langer te zijn off naerder Hollant inwart gaende dan dandere.'

De door Louwer Heyricxzoen genoemde 'achte ackeren, het saetlandt' waren de akkers in de noordpolder te veld die in 1339 aan de Eemnessers waren uitgegeven.

De lengte van deze akkers bedroegen bij hun uitgifte aan de Noordzijde 100 roeden (375 meter) en aan de zuidzijde 300 roeden (825 meter) vanuit de dijk. (nu de Meentweg)

De westgrens van Eemnes, die door deze akkers werd bepaald, liep dus schuin in Zuid-Westelijke richting weg.

In de periode die hierop volgde zijn de Eemnessers doorgegaan met het ontginnen van de woeste gronden ten Westen van deze akkers, waardoor de grens in de loop der tijd steeds verder naar Holland is opgeschoven. De lengte van de akkers moet in deze periode zijn toegenomen tot aan de plaats waar rond 1426 de Gooiergracht werd gegraven. Uit de verklaring van Louwer blijkt dan ook dat de akkers inmiddels allen ongeveer evenlang zijn geworden en de grens meer evenwijdig aan de Eem is komen te lopen. Ook blijkt uit de verklaring dat de meest Noordelijke akker vanaf de Eemmondig tot aan de Leeuwenpaal doorliep. Trekken we een lijn vanuit de Eemmondig in Westelijke richting tot op het punt waar de Gooiergracht wordt gekruist dan vinden we op dit punt de plaats waar in 1472

ongeveer de Leeuwenpaal moet hebben gestaan. Dit punt komt overeen met de plaats waar de Gooiergracht in Oostelijke richting afboog en de huidige Leeuwenpaal nog steeds aanwezig is.

Volgens de Stichtse versie zou de grens direct van de Leeuwenpaal naar de boom die op de meest Zuid-Westelijke hoek van het Gooierbos stond moeten lopen. En vandaar naar de Weer, een wetering die bij Breukelen in de Vecht uitloopt, tot aan de paal bij het land van Melis van Sylen (lees Melis van Meijnden heer van Loosdrecht)

Op de kaart staat deze grens aangegeven als een rechte lijn van de Leeuwenpaal langs het Gooierbos naar de Weer. Het Gooierbos wordt wel het laatste oerbos van Nederland genoemd. Dit bos wordt op een kaart van Christiaan s'Grooten uit ca. 1570 nog duidelijk aangegeven, maar is rond 1619 volledig verdwenen.

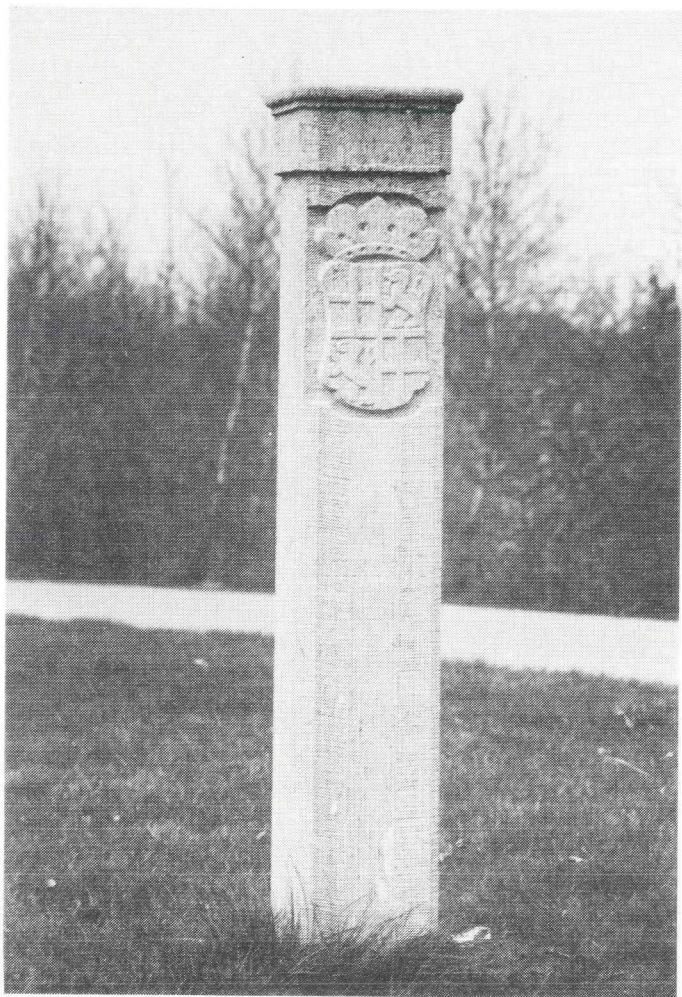
Volgens overlevering zijn de laatste eiken van het Gooierbos nog gebruikt voor de bouw van het stadhuis van Naarden (1601-1604). Op een kaart van Lucas Jansen Sinck uit april 1619 staat alleen nog de aanduiding: 'Hier heeft 't goyse bos geweest' en wordt de plaats waar de grens in de richting van de Weer afbuigt aangegeven als: 'Die suyder boem van 't goyse bos'.

Op nog latere kaarten wordt dit punt aangeduid als de hoek van de drie stenen.

De Hollanders wilden de grens van de Leeuwenpaal naar de Vuursche en via Werners Hofstede, het tegenwoordige Drakenstein, naar de hofstede van Elten laten lopen. En van deze hofstede westwaarts door de venen, langs de nu verdwenen plassen Hoddemeer en Coddemeer naar de Melis van Meijnden paal.

In deze beschrijving en op de kaart is de plaats van de hofstede van Elten het punt waar de grens naar het Westen afboog. De plaats van deze hofstede was dus van doorslaggevend belang voor de feitelijke ligging van de grens. Deze hofstede moet hier rond het jaar 1200 hebben gestaan en was wellicht het middelpunt van het wereldlijk gezag dat de vrouwe van Elten in die tijd over het Gooi uitoefende. Alleen ontstonden juist over de plaats van de hofstede de problemen, omdat de hofstede ook toen al jaren lang verdwenen was en de plaats waar zij moet hebben ge-

164- HKE

De leeuwenpaal in 1983

staan niet nauwkeurig meer terug kon worden gevonden. De Stichtse rapporteur besluit zijn verslag dan ook met de opmerking dat: 'Item doe die gedepetyerde op die venen waren in de maent van April anno LXXII, doe en wesen die Hollanders geen besceyt van dat sij hem vermeten hadden ende costen die hoofstede van Elten nyt vynden, mer seyden, sij soude daer ummer leggen op die laen, die tot den boessce loept tot Seyswert an, mer was nyt waer.'

In overeenstemming met de laatste zin is er dan ook op de kaart naast de aantekening: 'Dit soude die hoofstede van Elten wesen' een kanttekening geplaatst: 'mer is nyt'

De plaats van de hofstede van Elten wordt voor het eerst aangeduid in een enquête van 1449 waar zij omschreven wordt als de: 'hoffstede die tussen den twee harden leecht omtrent halfwegen tussen Goyerbosch ende den Vosbergen in 't Sticht ende toebehoerenplach der abdisse van Elten'.

Misschien is dit voor iemand toen duidelijk geweest, maar om nu aan de hand van deze omschrijving een plaats aan te wijzen is het nodig om 'Vosbergen' in het Sticht terug te vinden.

Volgens De Vrankrijker wordt een plaats Vossenbergh op een kaart uit het einde van de 16e eeuw vermeld in De Vuursche tussen twee hoge kanten van het bos wat niet veel meer duidelijk maakt dan dat de hofstede in de buurt van De Vuursche moet hebben gelegen.

Uit de zinsnede 'toebehoerenplach' kan de conclusie worden getrokken dat de hofstede toen al niet meer bestond. In andere archiefstukken uit dezelfde periode wordt de twijfel uitgesproken of de hofstede van Elten ooit nog wel terug gevonden zou kunnen worden. Wel heeft de al eerder genoemde Naardense stadssecretaris Pieter Aelmanszoon in de periode 1525-1527 nog een poging ondernomen om de juiste plaats van de hofstede terug te vinden. Hierbij heeft hij aan de hand van een getuigen verklaring van Gijsbert Lap, een vroegere monnik uit Oostbroek bij Utrecht, in de buurt van De Bilt naar de eventuele resten van de hofstede gezocht.

Hij vond daar inderdaad de fundamenten van een kasteel met een drietal grachten er omheen, de resten van een zware toren en een ridderzaal, waaruit hij concludeerde: 'Ende schijnt wel, dattet een grote starcke hofstede heeft geweest'.

Dat het hier ook inderdaad om de hofstede van Elten handelde is onwaarschijnlijk omdat de grens dan wel erg zuidelijk moet hebben gelopen.

Behalve de schetsmatige aanduiding van de grenzen worden onderaan het kaartje nog een aantal plaatsen vermeld. Waarvan Westbroeck, Achttynhoven en Oestveen (Maartensdijk) nog redelijk gesitueerd zijn, maar de overige

plaatsen veel te ver naar het oosten zijn weergegeven. Van de stad Utrecht zelf worden de Dom en de stadsmuur aangegeven. Het klooster Oudwyc, dat even buiten Utrecht lag, wordt op de kaart op een evengrote afstand van de stad als de Weer getekend. En het Vrouwesclooster bij De Bildt, vinden we op de kaart ongeveer even ver van de mond van de Eem als van Utrecht.

Wel zijn de punten die op dezelfde breedteliggen op een lijn gehouden.

Tot slot wordt de steenweech met name genoemd, de weg van Utrecht naar De Bildt en ten noorden hiervan de rydervenen.

Wiebe van IJken
Everserf 20,
Eemnes.

Bronnen:

Geschiedenis van Gooiland

Dr. D.Th. Enklaar en Dr. A.C.J. de Vrankrijker
Amsterdam 1939

Middeleeuwse rechtsbronnen van stad en lande van Gooiland

Dr. D.Th. Enklaar.
Utrecht 1932

De Vechtstreek

Marijke Donkersloot- de Vrij
Weesp 1985

De oudste kaarten van Gooiland en zijn grensgebieden

Dr. D.Th. Enklaar

In: Nederlands Archievenblad, jaargang 39, pag. 185-205
Groningen 1932

De Hollandse Rading

J. Kleijntjens S.J.

Jaarboekje Oud Utrecht 1945-1946

Utrecht 1946

Eemnes

Dr. A. Johanna Maris

Utrecht 1947

Nieuwe aanwinsten van de bibliotheek van de HKE

In de afgelopen periode is onze bibliotheek weer uitgebreid met een aantal nieuwe boeken.

Een van onze nieuwe aanwinsten is het boekje:

'Eemnes in Oude Ansichten deel 1 en 2'
door J.V.M. Out.

Dit boekje is een samengevoegde uitgave van de eerder verschenen exemplaren 'Eemnes in oude Ansichten deel 1 en 'Eemnes in oude Ansichten deel 2.'

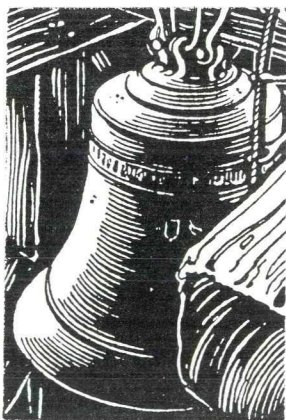
In de inleiding wordt het een en ander verteld over de geschiedenis van Eemnes.

Verder is dit boekje voorzien van foto's van oude Ansichtkaarten van Eemnes met onder de foto's een verklaring wat erop te zien is. Er staan bijvoorbeeld foto's van:

- de kerken en bekende gebouwen van Eemnes
- bekende Eemnessers zoals bijvoorbeeld Kee Hilhorst (de baker) Jan Stap (Stoutenburg) e.d.
- klassefoto's van Eemnesser scholen
- gevierde feesten in Eemnes e.d.

Al met al een fijn boekwerkje om eens op je gemak door te kijken en te lezen.

Vera van IJken
Everserf 20,
3755 VK Eemnes.

~~1988~~

1989

The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the world. It is argued that the study of the history of the world is essential for a full understanding of the world and its people. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States and the world. It is argued that the study of the history of the United States and the world is essential for a full understanding of the United States and the world.

